

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Lourdes Sorondo Iriazabal

*Hondarribia,
Gipuzkoa
(1931)*

Aurkibidea

Biografia

Madalena karrikan jaioa, Benta Zaharrean. Zortzi senide ziren. Guraso biak portuarrak zituzten, aita arrantzalea eta ama arrain-saltzailea. Portuko eskolan ibili zen Lourdes, eta 15 urte ingururekin sareak konpontzen hasi zen, bi ahizparekin batera. Etxeko sareak josteaz gainera, Donostiara, Pasaiara eta Donibane Lohizunera ere joan izan da sarera. Bañistei zerbitzatzen eta kontserbalantegietan ere egin zuen lana tarteka. Sareei buruzko azalpen ugari eman zituen.

Zintak

HON-050

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-08-30
- **Iraupena:** 69 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

HON-051

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-08-30
- **Iraupena:** 64 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Benta zaharra; lixa arraina lehortzen

- **Erref:** HON-050/002
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:00:21. **Bukatu:** 00:03:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

<p>Madalena kalean jaioa. Benta zaharra zen lehen etxea. Xegunda Bentakua deitzen zioten amari. Ura bertaraino iristen zen lehen, eta arraina bertan

saltzen zuten. Ama bertakoa zen, eta aita ere portuarra, arrantzalea. Amak arraina saltzen zuen Hendaian. Lixa arraina lehortzen zuten. "Polayuak".</p>

Transkripzioa

-Ta non jaio ziñen?

-Hemen bertan. "Calle Madalena, número dos, primero".

-Etxe honek badu izenik?

-Ez. Ez. A, bueno, hau zan lehenago benta zaharra. Nire amari deitzen zioten Xegunda bentakua. Hemen zen lehenago benta, arraia ta eitten zuten hemen. Ura zen hona, ixkin hortainoko. Ta etortzen zien arraiyakin gero honara. Ta hau zen, zera, benta bat arraia saltzen zen tokiya.

-Bai, e! Ura...

-Honaiño etortzen zen, bai, bai.

-Ta zure ama hemen jaiua zen?

-Bai, bai, bai.

-Eta...

-Atta ez, miñon ama bai.

-Ta atta nungua zen?

-Atta Hondarbikua zen biño ez dakit non jaiyua den.

-Portuarra?

-Bai, portuarra, bai.

-Ta zertara dedikatzen zen zure atta?

-Itsasuan, [arraigintzan].

-Arrantzalia?

-Bai.

-Eta ama?

-Ama, pues, arraia saltzen eta arraia garbitzen ta horrela. Ta juaten ziren Hendaira're bai arraia saltzera, biyek, goiko andria ta bera, arraia saltzera. Ta gero, denbua zutenian, pues lixak-eta garbitzen.

-Ta kontaidazu, lixa ze arrai da?

-Da arrai haundi bat, arrai haundi bat. Eta harrereri eitten zioten tripak ibaki ta gero itten ziotena zen azala kendu. Ta azal hori eitten zuten gorde. Ta ere bai, mamiyak ez zuen asko baliyo zertikan mamiya ez zen horren ona izaten, biñon orduan badakizu, mixeriyakin ta, jaten zigun. Baiño axalak itten zittuten, bialtzen zuten zeakin, zerak, uan nola esan duzu Juaniton ama, horrek itten zuen askoz, baldin bazien beste andriak ere eitten zutena, ta horrek eitten zuen bidali leku batera ta dirua ematen zioten gero haien axalangatikan.

-Ta axalakin ze iten zen?

-Axalakin, zera hori, nola esan dizut lehenago...

-Lija?

-Lija [...] itten zuten.

-Lija papera?

-Ba, bai. Bai, hori esaten zuten orduan, e! Lixan azalakin eitten zutela.

Lixan azalakin.

-Ta arrai hori nun...

-Ta kolayuak! Kolayuak, kolayuak zien ttikiyaguak. Biño kolayua zen jateko ona. Ta haren azala bota eitten zuten. Ez zuen baliyo, ze, ez zien, holaku ttikiyak zien kolayuak. Biño beste lixak zien pues honela, haundiyoguak.

-Ta lixa nun harrapatzen zuten ba?

-Ba itsasuan, bai, bai, bai, bai.

-Baiño urruti ala inguruan?

-Ez, ez, ez, ez. Hurbillian. Batelakin juaten ziren. Uan barkuk bezela, makinakin, ez, ez. Arraunian juaten ziren itsasora ta hori harrapatzen zutenian, ba hori ekartzen zuten. Ordun arrai gutxio ekartzen baizuten.

-Ta lixa ze koloretako arraia zen? Illuna?
 -Bai. Illuna, illuna, azal illuna. Bai.
 -Azal illuna...
 -Uan nola harrapatu dute zerian, Zarautzen nola harrapatu dute?
 "Txakalote" zera hori, horrelako kolori hori.
 -Ta zer, nun, nola jartzen zuten zintzillik?
 -Zintzillikan hor, bihian, gero ikusiko duzu foto zerian, zera bat jartzen zuten ta arraiari itten zioten, o axalari eitten zioten, honelako makillat, attak-eta eitten zittuzten aproposak, kanibelak ekarri, ta kanibelakin eitten zuten sartu alde batetik bestera, ta itten ziren zabal-zabalik geldittu. Aixago sekatzeko.
 -Orduan, kañabelekin...
 -Bai, bai, zintzillik jartzen zuten sekatzeko. Ta gero, sekatzan zienian, eitten zuten eman Maritxuna, hark itten zuen saldu gizon bateri.

2. Lehengo arrantza motak eta itsasontziak

- **Erref:** HON-050/003
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:03:59. **Bukatu:** 00:07:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza motak
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Ontzi-motak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

<p>Ez zuten arrain mota asko harrapatzen lehen. Pantxoa, sardina, txitxarroa... Amak Bentan erosten zuen, eta Hendaiara eta Irunera joaten zen saltzera. Antxoa gero etorri zen. Itsasontziak txikiak ziren. Gaur egungo arrantzaren egoera. Batelak. Baporeak eztanda eginda hil zirenak.</p>

Transkripzioa

-Ta besterik iten zuten, ba, arraia salmueran jarri ta holakorik bai?
 -Orduan ez. Orduan ez zen zerikan. Uan bezalako arraiak ez zen orduan deus ere. Orduan ez zuten atunik harrapatzen, ta ez, gero pixkat hasi ziren biñon bestela ez.
 -Ze harrapatzen...
 -Harrapatzen zuten pantxua, o salmiroia-edo zerbait, ta gero itten zittuzten bentan erosi, ta itten zien, Hendaira faten zien saltzera, edo Irunera, bi lehengusu juaten ziren.
 -Ze hartzen zuten arraia, buru gañian?
 -Bai. Saski batzutan sartzen zien aurrena, redonduak, ta hemen jartzen zuten paño bat o trapu bat, trapua, eta hola faten zien saltzera. Oiñez juaten zien, e! Irunera oiñez. Urte asko da hori.
 -Ta txardiña ta...
 -Baita, txardiña-ta ekartzen zun, ibiltzen zien bi-hiru barku ttiki hemen, ta ekartzen zuten txardiña edo txitxarrua, ta erosten zuten zerin, bentan, ta hura saltzera juaten ziren.
 -Ta antxua're izango zen...
 -Gero, bai, gero antxuakin gure ama-ta ez ziren juaten antxuakin. Gero ya jendia gaztiagua hasi zen, antxua erosi ta Irunera saltzera, biño juaten ziren tranbian.
 -Ta aurretik ez zen antxuarik ez zen harrapatzen ala?
 -Oso gutxi. Mas bien txardiña harrapatzen zen.

-Ordun txardiña, txitxarrua...

-Bai, eta txardiña. Gero harrapatzen zuten, pues batzuek pantxo ttikiyak eta horrelakuak juaten zirenak, bakotxa bere txalupa ttiki horiyekin.

-Orduan barku haundirik ez zen?

-Ez zen, ez, ez, ez, ez. Hura eaman ta gero bai hasi zien barko haundiyak, barku haundiyan, ta gero ya hasi zien zerakin, biberukin, arrai bixiyakin, hegaluzia eta hegal-motza-ta harrapatzen. Ta oan oso urte txarra dugu. Oso hegaluze gutxi da. Gutxi-gutxi-gutxi... Ta juaten dire hiru eguneko, zerara, birera. Ta uan beste barkuak dagozte txitxarrota eta makarelatan, ardorian deitzen diote horrerik. Barko haundiyak, e! Haundiyak. Arrayik ez da, hegaluxerikan; atuna ez dugu posible, ez dute posible ekartzia. Ta nahiko bada! Atun nahiko bada! Hegal-motza. Biño ez dute utzitzen ekartzen gobiernuak. Barko bakotxai hamar milla kilo temporada guziyan. Eta ba! Atunez betia dago itsasua ta ez dute posible. Ta, en kanbio, frantsesak ekartzen dute dena usteldua ta hori ekartzen dute gero Espaiñira saltzera. Ikusten duzu /ikusteuzu/ ze bizimodua!

-Bai. Baiña lehen, zure aman garaian diferentia zen.

-O! Txoill! Txoill!

-Barkuak ttikiyak...

-Ttiki-ttikiyak ziren, bai, ttikiyak, ttikiyak.

-Dena batelak?

-Ta batelak. Gehiena batelak. Bai.

-Ta barkuak, bapozkuak izaten ziren?

-Bai. Hori ni ez naiz oroitzen. Zera zen, itten ziren zerak, ordun baziren hemen gizonak zera lehertuta. Ze esaten zioten... Baporian, ikatzakin-ta ibiltzen ziren, ta gero ez dakit zerekin lehertu itten zioten, ta hemen bada, bueno, hilla da, Juanito, osaba bat itsua gelditu zen. Osaba Juanito. Bai. Ta bestik baziren, ba, dozena erdi bat hil, golpe berian hillak ere bai.

-Hola esplosiyuakin edo?

-Bai, esplosiyuakin, bai, bai.

-Eta zuk ez dezu oroitzen holako barkuak, ikatzakin?

-Ez. Ez, ni ez, ez, ez. Ni jaio gabia nintzen orduan. Urte asko, urte asko da.

-Zu neskatala ziñenian ya barkuak...

-Ya beste [...] ziren, bai.

-Ya gasolinakin...

-Gasoillakin, gasoillakin ya, barkukin. Bai. Bai.

3. Aita batelarekin ibiltzen zen; txipiroitan

- **Erref:** HON-050/004
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:07:28. **Bukatu:** 00:09:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza motak
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Txibiak eta txipiroiak

Laburpena:

<p>Aita batelarekin joaten zen arrantzara eta gero motorrarekin. Hurbilean ibiltzen zen. Haize egunetan ez ziren joaten. Txipiroitan. Aguarina beraiek egina, harizko koloreekin, edo eresia.</p>

Transkripzioa

-Ta zure aita arrantzara nora juaten zen badakizu?

-Mixi fuaten ziren batelakin eta gero ya hasi ziren pixkat zerakin,

motorrakin. Bai. Nere attak biaje gutxi in dittu /inttu/ motorrakin. Mas bien ibiltzen zien batelakin.

-Eta nun ibiltzen zen? Hemen inguruan?

-Bai. Oso hurbillian, hurbillian. Haize pixkat baldin bazen ez ziren faten. Nola jua bihar zuten, arraunian juaten ziren ta gero haize pixkatekin, ez ziren juaten.

-Ta txipiroitan ta...

-A! Txipiroitan-ta baitare, bai. Gero txipiroi asko ekartzen zuten hemen. Urte bat bazen, hotz haundiya ein zuen Hondarbiyan. Hotz izugarriya. Ta ordun etorri zen txipiroi asko-asko, etorri zen. Bai. Neguan txipiroi asko harrapatu zen urti hartan.

-Ta txipiroitarako ze erabiltzen zuten? Ze aparejo, aguariña?

-Auariña, bai, justuan.

-Baiña beraiek indakua izaten zen?

-Hoi, batzutan, ekartzen zutenian zera hori, beudek itten zuten hariyakin forma eman, biño beste batzuk itten zuten erosi. Ta askok itten zuten itxian. Gure illoba honek eitten zuen itxian.

-Ta nola? Hariyekin?

-Bai. Kolorezkoa. Axula, [...], uan hemen bera bazen akrriko zizun nolakua den, biño kolorezkuak, axula, gorriya, berdía, txuriya. Zenbat kolore gehiago, ta nik ez dakit, txipiroiyak zera gehiago itten zuen o ze.

-Eta barruan amua?

-Ez, ez, zerakin, zera horrekin, bai.

-Nola du izena horrek?

-Ez dakit nik ba, holako katxarrua izaten zen, dena horrela, ez dakit nola...

-Bai, puntak aldetan?

-Bai, punta bai, puntakin, bai.

4. Itsasoan hildakoak, barra txarra zelako

- **Erref:** HON-050/007
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:10:23. **Bukatu:** 00:13:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Berdela, txitxarroa, sardina
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasoko arriskuak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

<p>Sardina ekarri, eta ezin saldu ibiltzen ziren. Arrantzale batzuk nola ito ziren, barra oso txarra zelako. Lagun baten anaia zegoen tartean. Motorra zen, baina txikia. Itsasoan hildakoak. Osaba bat ere hala hil zen; 13-14 hil ziren gau batean. Guadalupeko kantua.</p>

Transkripzioa

-Ta txardiña?

-A, txardiña ekartzen zuten, biñon askotan ezin saldu. Gaba batian ein ziren ito hemen hiru-lau lagun. Juan ziren txardintara. Ta nere lagun baten anaia orduan ito zen. Ta gure atta zen ordun itsasuan, txardiñetan, ta etorri zien tae san nion: “atta!”, zera, itsaso haundiya zen ta zen orduan barra oso txarra, omen. Barra izaten zen oso oso txarra. Ta “zera ez duzu ikusi, honalko barkua, Santa Luzia?” ta “Denak heldu dittun” eta bitartekoz hura, bestik ein zien han geldittu, puertuan, ta horrek, hori in zen sartu,

barrenera. Ta ordun ito ziren Pedro, Ordulio, atta-semik ere bai, lau, lau-bost lagun ito ziren.

-Denak zuen lagunak?

-Ez. Bat zen nere lagunana anaia. Mutil gaztia. Mutil gaztia. Denak gaztiak ziren, bat ez, atta, atta-semiak, edo atta're orduan gaztia zen, pero, hura [aritua] zen. Denak harrapatu zittuzten, gorputza denak.

-Nola...

-Eske in zen sartu barkukin, ta ze gauza, nola barra oso txarra izaten zen, jo olatuak eta akabo.

-Ta hondoratu ein zen?

-Bai, bai.

-Baiña batela ez zen...

-Ez, ez, ez, motorra, motorra, bai, motorra. Haundi-haundiya ere ez, pero motorra zen, bai. Bestik ziren haundiyaguak, ta bestiak, uan bezalakuak ez, uan dire oso haundiyak dire oain.

-Ta asko, hola, jende asko hil da itsasuan?

-Bai, nahikua. Gu, han nere ahizpa uaindik, edo bizi bazen hark esango zizun aski ederki, zera, guk badiu osaba bat itua, attan anai bat, horrela, barran, ordun ito omen ziren, ez dakit, hamahiru edo hamalau lagun. Bai.

-Egun batian?

-Bai, bai, bai, gaba batian. Gure ahizpak kontatzen zuen ondo, gure Natic eitten zuen kontatu. Hura ni miño askoz, bueno, ni miño askoz, hamar urte- edo bazittuen zaharragua, ta harek itten zuen hobekiyo kontatzen zittuen harek.

-Ze izan zen, egualdi txarra?

-Bai. Txarra, txarra, ta in ziren sartu, ta bakizu barra, beti izaten da Guadalupeko nobenak itten ttugunian, kantan esaten da beti barra, esaten da. Barrako zera txarra izaten zen, bai. Ta beti hori jartzen dute kantan bertan. Bai. Gero in zuten zera jarri, espigoia in zuten frantsesak, ta in zuten espaiñolak, ta geo diferentzi gogorra. Uan, uan aixago sartzen dire. Uan oso aixa sartzen dire. Barko frantsesa horiyek ta hemenguak, bueno, hemenguak gutxiyo zertik oan karruk eta gauzak kendu baittuzte eta oan faten dire Oriyora edo Pasaira-edo, karrora ematen dittuzte /ematenttuzte/, pintatzeko ta gauzak eitteko... Biñon oan, zera, oan barra oso ondo digu Hondarbiyan. Oso ondo.

-Kaia...

-Espigoia ittikin, pues mesede gogorra in zen.

5. Sardinak saltzen, Irunen

- **Erref:** HON-050/008
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:13:20. **Bukatu:** 00:14:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Itsasoa » Lehorreko lanak

Laburpena:

<p>Motor txikiek sardina ekartzen zuten. Arraina merke saltzen zuten. Amak, eta ahizpa biek ere bai. Kiloka edo dozenaka saltzen zuten, Irunen. Pisua ere eramaten zuten, otarre batean.</p>

Transkripzioa

-Ta orduan zure attan garaian, batelian ibiltzen zenian, esan dezu txardiñak

ere...

-Motor ttikiyak, beste barkuak, ekartzen zuten txardiñak, ta gero nere atta hasi zen beste barko batian, ta hura're etortzen zen, txardiña ekartzen zuten, biño merke itten zuten. Ordun biziya zera zen, biño arabeharan'e arraia merkiyo itten zuen.

-Txardiña saltzen ibiltzen zen zure ama?

-Bai. Irunera juaten zen.

-Ta nola, badakizu ze preziotan saltzen zuten?

-Ai... Hori bai ez dakitela! Ni're juanketu naiz nere ahizpakin Irunera. Itten zuten repartittu arraia, gizon bakotxik hainbeste, ta hura nola ez zigun posible itxian, jan ingo zigun biño ez zigun sosik gero, ta juaten giñen Irunera saltzera gero diru harekin ogiyak eta gauzak erosteko etxeko.

-Ta dozenaka saltzen zenuten?

-O bestela kiloka.

-A, kiloka.

-Dozenaka, o bestela, kiloka.

-Eta platera ez? Txardiña platera hainbestian ez?

-Ez, ez, ez, ez.

-Zuek beti dozenaka edo...

-Dozenaka edo bestela kiloka-edo, libra bat edo horrela. Uan hor aurreko aldian saltzen ttuzten bezela. Antxuak. Ez duzu behin'e ikusi hor?

-Bai.

-Ta zuek pisua eramaten zenuten?

-Baita're, bai.

-Zuekin?

-Bai. Otarre batian, pisua, o bestela, mas bien, pues dozenaka.

-Dozenaka errexagua...

-Erraxagua dozenaka.

6. Sareak eta tanatokiak

- **Erref:** HON-050/009
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:14:42. **Bukatu:** 00:18:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

<p>Sareak oraingoak baino askok txikiagoak ziren. 100 brazakoak. Kotoizkoak ziren. Tanatokian tindatzen zituzten, eta Butroi pasealekuan lehortzen jarri. Tana. Euri egunetan ez zuten tanatzen.</p>

Transkripzioa

-Ta txardiña harrapatzeko saria?

-Bai, izaten zien sariak, biñon uan aldian, pues askoz ttikiyaguak, bueno! Uan izaten dire, zenbat esango dizut [...], cuatrocientos metros izango ttuzte uain. Eta orduan ze izango zien, ehun metrorik ere ez. Sare ttikiyak izaten ziren.

-Nola neurtzen zenuten, brazatan?

-Bai, zera, makillakin. Braza-makillak izaten zuen “uno setenta y dos centímetros”. Ta braza-makilla. Beste herritan izaten zen “uno setenta y cinco”, bestik izaten zuten gutxigo, ta hemen zen beti “uno setenta y dos”.

-Braza?

-Bai. Bai.

-Ta zenbat braza izaten zitun sariak?

-Sariak? Pues, uan, e! Uan!?

-Ez, lehenguak.

-A! Lehenguak? Ez, gutxi. Ehun braza? Ehun braza? Ta uangon, berriz, hirurehun braza. Hirurehun braza. Izugarriyak izaten dire. Ta loriyaguak. Zertikan arraia karga hartzen duenakin itten da hautsi.

-Ta lehen materiala ere diferentia...

-Bai, lehen zen zerazkua, uan da dena nylon, ta lehenogo ez.

-Algodoizkua?

-Lehen algodoizkua, ta hura itten zen aixago hautsi, berriya ez bazen, aixago hautsitzen zen.

-Eta hura, sare hura, algodoizkua, tanatu...

-Itten zen, bai, justo, badakizu. Tanatokira juaten giñen horrara, [ni juaten], gu foaten giñen attakin, barkuk itsasura juaten zienian, beti beste sariak, laguntzeko pixkat, gero itten zigun zeakin jarri, Paseo Butronen, arbolak nola dijozten, han itten zigun sekatzan jarri.

-Arbolatik arbolara?

-Arbolatik arbolara. Ta sekatzan zienian, ta hautsia bazen, lurrian iseri ta hura konpontzen.

-Ta tana zer da?

-Zen, zera bat zen, honelako katxarro bat, kuadrato bat, gogor-gogor bat, ta itten zuten ibaki, zerakin, adrillukin itten zuten puskak ebaki, ta gero itten zuten, ura nola jartzen zuten berotzen suan, hara botatzen zuten, ta ematen zuten kolore marroixkide bat, saria bezela.

- Urtu iten zen?

-Bai. Urian bai. Ta gero itten zuten harekin, zerakin, pasa urakin ta gero zabaltzera, sekatzera.

-Han, tanatokiyan eoten zen saria?

-Bai.

-Zenbat denboran eukitzen zuten?

-Ez, a, ez dakit hoi, a, ez, gutxi, gutxi, gutxi... Bakizu Hermandadia, bazkaltzen nola ematen duten, jantokiya?

-Bai.

-Pues ixkerretara zen tanatokiya Hondarbiyan beti. Beti hala zen. Ta gure, guk beti esaten dugu, gure plaza honetan, uan itxe berriyak in zittuzten hor, ta hor zen tanatokiya ere bai, biñon, hori zen zera batena, patro batena. Berak bakarrik eitten zuen bere sariak. Biño beste hura zen denakena. Kofradikua. Ta zenbat zeuden, bat?

-Bi. Bi tanatoki ziren.

-Baiña zenbat aska-edo?

-A, bi aska, biño askotan banaka itten zuten. Txandaka. Zuk in duzu? Pues gero ni, ta gero besti hura, ta horrela. Ta egualdi txarratan, pues, han egoten ziren montoizka jarriyak zertikan eudiya bazen, tana dena zen kolore guziyak juango zioten-ta, han egoten zien, egualdi ona zenian, sekatzera dena.

-Ta zenbat denbora bihar zun sariak sikatzan?

-Aguro itten zen, egualdi ona bazen aguro sekatzan zen.

-Aguro?

-Bai, aguro.

-Ta gero gorde?

-Bai. Espazun hautsiyikan, gorde.

7. Sareak konpontzen nola hasi zen

- **Erref:** HON-050/010
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:18:07. **Bukatu:** 00:20:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

Sareak konpontzen nola ikasi zuen. Ahizpa zaharrena Erreteriarra joaten zen arraina saltzera eta beste hirurek sareak konpontzen zituzten; haiei begira ikasi zuen. Ezpaina egiten eta zuloak egiten. Lexikoa. Beruna eta kortxoak. Ama Birjina kortxoan. Beruna Irunen egiten zuen gizon batek; ikasi zutenean, arrantzaleak hasi ziren saietan egiten.

Transkripzioa

Ta zuk sariak konpontzen ere iten zenun?

-Bai.

-Zure amak bazekiye?

-Ez. Nere hiru ahizpak. Beste ahizpa zaharrena ibiltzen zen arraia saltzen. Juaten zen Erreterira arraia saltzera. Eta ni juaten nitzen, hiru ahizpak han ibiltzen zien lanian, ta faten nitzen ta egoten nitzen iserita haiekeri begiraka. Ta hórrela ikasi nuen. Haieki begiraka eon ta ikasi nuen.

-Ta ahizpak, zure beste ahizpak, nola ikasi zuten?

-Nola ikasi? Bi ahizpa, behintzat, ahizpa zaharrenak.

-Ahizpa zaharrenak erakutsita?

-Bai. Bai. Ta ni han egoten nitzen heiek hiruaki begiraka. Ta horrela ikasi nuen.

-Ta zer da da lehenengo ikasten dena? Zer da inportantiena saria [jo...]?

-Mixi ikasten duzu ezpaina itten. Ezpaina itten. Ta gero eitten dute, xoluak eitten. "Media malla" esaten zuten; hura egitten. Ta gero hiru maillakua. Ta gero golgarriya deitzen ziogun, loriyari mihiari, ta gero intxaltxa izaten zen honelako zera bat, handi eitten da txikotia sartu, ta berunak eta kortxuak handik zera eitten ziren.

-Ta beruna alde batian ta kortxua bestian...

-Beste aldian, bai.

-Ta kortxuan zuek medallarik-edo jartzen zenuten?

-Bai. Gure illoba, nik ere erakutsi nion, gure illoba, nik uan dittut, nere illoba baten bi alaba lanian. Eta horrek itten zuen, kostunbre gogorra zuen! Zera eitteko, Ama Birjina zera jartzeko, Guadalupeko edo Milagrosa edo Jesusen Bihotza, zeozer jartzeko. Kostunbre gogorra. Ta gure ahizpak, zera, zaharrenak, lanian ibiltzen zen, hark ere bai bazuen. Guk ez dugu behinere... "Jarri dizia, zera, medulla?" ta "Bai, jarri ziogun". Bai, bai.

-Eta kortxua ze iten zen, erosi?

-Bai. Ta beruna itten zuten, Irunen eoten zen gizon bat, beruna izaten zen, pues, zera zutenak, esto, ibiltzen zienak lanian itturriyak-eta konpontzen ta itturri berriyak eitten ta hango puskakin itten zuten. Gizon bat bazen Irunen eitten zuena beruna.

-Beruna urtu eta...?

-Urtu eta gero eitten zuten beruna, eitten zuten beudek. Bai.

-Eta hemen bertan ez zuten iten?

-Gero, ein zuten, ikasi ein zuten, ta gero eitten zuten, nonbait gizonak eitten zuenak ematen zioten zerak, puska horrelakuak eta eitten zuten beudek. Asko kentzen, diru asko kentzen zuten, ta gero eitten zuten

xaiatan, norberak eitten zuten, zera, nagusiyak, ta bere ondokuak bizi[...]
itten zuten zerakin, beruna [...] zuen, niño kortxuak ekartzen ziren
kanpotikan. Gaixki ibiltzen zien kortxo zerak, algodoizko hori behintzat
pues kortxo [zarpa...], zeraguak, biñon gero nylonezkuak asko baliyo izaten
zuten kortxuak.

8. Sareak hornitzen

- **Erref:** HON-050/011
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:20:59. **Bukatu:** 00:23:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

<p>Sarea nola armatu. Ehun metroko piezak etortzen ziren, lau braza zabalerakoak. Maila eginda zegoen. Hornitu egin behar izaten zuten sarea, luze eta zabalean. Buruak maila txikia du eta lodiagoa. Gaur egungo kontuak.</p>

Transkripzioa

-Ta zuek iten zenuten, saria armatu?

-Bai, bai.

-Ta nola etortzen zen? Algodoizko saria piezaka? Zatika etortzen zen?

-Bai, zera...

Zuek juntatu?

-Bai, juntatu, bai, juntatu. Mixi etortzen zien ehun metrokuak, ehun metrokuak, ehun metrokuak... eta zabalera, pues lau braza. Biño uan itten da berrehun metro, esaten diozu fabrikari egin nazu berrehun metrokuak hainbeste zera, ta zabalera pues igual, zer, hogei braza zabalera bai. Lan gutxiyago horrela inta. Bestela, banaka egittiakin, zen lan asko, biñon horrela ekartzen zutenian lana gutxiyo izaten zen guretzat.

-Ta ya etortzen zen malla-eta inda, saria, ta gero in bihar zenuten zuek zatiyak lotu?

-Bai, ta gero hornittu're bai, e! Hornittu're bai gero beste piezak, segun zenbat braza bihar duten zabaleran, pues hainbeste zuk, pues gehiago hornittu, ta luzian, pues berriz ere atzetikan dena luzatu, berriz ere.

-Ta sariak ze eukitzen zun, malla diferentia?

-A, bai. Denak [balde] diferentia. Biñon itten zigun eskatu, sare bat egitteko, pues honelako numeroak. Izaten zittuten numeruak. Berri bat itteko, hainbestekua. Biño gero ya, zu lehen saria [bazuzun] ta hautsita asko galtzen zen gero, igual; sari asko galtzen zen, ta beste numerua, haren numerua batere ez eta beste numerua ekartzen zigun.

-Ta sare bat bazen, hola, malla txikiya zuna ta arraia han geratzen zena, gero, despeska...

-Buruia izaten da malla ttiki-ttikiya. Eta gero izaten da haundixogua. Biñon burua beti izaten da malla txikixogua ta loriyagua. Biño uan jartzen ttuzte denak loriyak, den-denak loriyak.

-Baiña lehen diferentia izaten zan, burua ta...

-Buruia ta gero ya, buruan ondolik jartzen zen pixkat mehexogua, ta gero ya mihiagua, miñon uan bezelako kargak ez zittuzten hartzen. Gutxiyo ekartzen zuten ta, miñon uan ez, uan itten dute, txoill loriyak jartzen.

-Klaro, lehen saria eskuz, jaso're, ez? Eskuz...

-Uan itten dute, zerak, uan katxarro asko ttuzte zerak itteko, miñon lan haundiyak hartzen dittuzte, e! Hautsitzen badute, saria atetzeko, lan izugarriya zuten gizonak. Botzen ttuzte kamionara, gero kamionatikan, uan jarri ttuzte kai berriyan, in ttuzte leku politak sariantzat-eta. Ta hara sartzen ttuzte eta han ibiltzen dire josten.

9. Sareko orratzak

- **Erref:** HON-050/012
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:23:26. **Bukatu:** 00:26:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

<p>Hamabost bat urterekin hasi zen sarea josten. lan gutxi zen, eta interina hasi zen bañistekin. Gero, sarera bueltatu zen. 75 urte arte ibili zen. Taulazko orratzak, plastikozkoak eta hezurrezkoak. Tamainak.</p>

Transkripzioa

-Eta zuk, hasi ziñenian, zenbat urtekin hasi ziñen sariak josten?
-Nik ez dakit hamabost urte edo zenbat nittuen. Ta gero lan gutxi zen, egunian egun batian lan egin ta hurrenguan deus ez, ta gero hasi nitzen hor goian bañistakin, itxe batera juaten nitzen lanera, udan. Ta gero ya hasi zen barku zera gehiogo, arraia gehiogo ekartzen ta gauzak, barko gehiogo in zuten, ta ya lajatu nuen bañistak ta hasi nitzen ya sarian. Urte asko eman ttut. Hirurogeita bost urte arte mixi egondu nitzen. Ta gero, jubilatu. Ta bakizu, gu han egotiaikin, jubilatzen den andria, pues bestiak ez ziren konten egoten. Ta horrela in giñan, ni juaten nitzen, beste hiru bat urte in nittuen, bai. Esaten nion nik jefiari: zuk lan asko duzunian niri deittu, biño lan gutxi duzunian niri ez deittu, zertikan ez naute ondo beiratzzen ta. Bai.
-Orduan, hamabost urtetatik sariak josten...
-Bai, bai, hamabost-hamasei urte, bai.
-Ta zu hasi ziñenian, orratzak...
-Ez dut aleik ere, e! Ez dut aleik-aleik ere.
-Ez?
-Aleik ere! Ahizpak bai badittu, gure ahizpak, hor Bar Rafaelen goian. Nik aleik [ere]. Ez guraize ta deus, deus, deus ere! Ez dut. Esan [...]: ez dut gehio deus ere jakin nahi sariana.
-Ez?
-Ez gero miñez egondu nitzen eta [...] esan zin fateko pixkat laguntzera beste hiru gaztiari, ta hark ematen zien guraiziak. Ta bestela ya gehio ez nitzen fan. Gero izandu nuen zera bat, petxuan, eta in ziaten operatu, ta gero ya ez nitzen gehiogo fan. Biño ondo banitzen, Jesus Maria! Fango nitzen, sarera! Askok gustatzen zien. Askok, asko, asko.
-Ta nolakua zen orratza lehenok? Plastikozkuak izaten dia baiña lehenago?
-Mixiko zugun taulazkuak, biñon txoill aguro hautsitzen ziren. Ta gero ekartzen zittuzten plastikuan. Ta gero bazen gizon bat, ondarrutarra, hark itten zuen ez dakit zer ekartzen zuen ta harek itten zuen, orratzak itten zuen. Ixurrezkuak itten zittuen. Fuertiak.
-Hezurrezkuak?
-Bai. Fuertiak, bai. Ondarrutar bat etorri zen honara neska, hemengo neska

batekin esposatu zen, ta andria zuen, pues, sarian ibiltzen zena, ta hark, hasi zen zeak itten ta oso fuertiak izaten zien haiek.

-Hezurrakin?

-Bai. Oso fuertiak.

-Ta ze hezur erabiltzen zun? Animalin batena?

-Bai. Zera izaten zuten, nola ibiltzen zien han, zera joka mendiyan, zera, tutua joka-ta ibiltzen ziela ta... Ez duzu behin'e sumatu hori? Mendiyan ibiltzen zen, zera, agarra batzuk bezela ziren. Hemen ikusten dire uan [...]. Haiekin egitten omen zuen. Ez dakit. Kurioso gogorra zen aldez-aldez, e! Bai.

-Bai. Ta bestiak, taulazkuak, e...

-[Aldiro] hautsitzen ziren. Biñon uan dire denak plastikua. Bai. Uan denak, e!

-Zer zeuden, tamaiña diferentetakuak?

-Honelako ttikiyak, gero haundixoguak, ta gero haundiyaguak. Eta armatzeko izaten ziren haundiyak. Haundiyak. Hoinbeste bai. Honela. Bai. Bai.

-Eta nola dute izena? Orratzak?

-Orratzak, bai. Orratzak.

-Sarerako orratzak?

-Sareko orratzak.

-Sareko orratza.

10. Sarea josteko haria

- **Erref:** HON-050/013
- **Iraupena:** 0:03:48. **Hasi:** 00:26:31. **Bukatu:** 00:30:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

Haria sendoera askotakoak zeuden, bakoitza zenbaki batekoa. Kofradian zegoen dendan erosten zuten haria, eta gero Biterin. Haria ez da aldatu. Guraizeak normalak ziren. Amantala, bi poltsikorekin. Aulki txikietan eserita egoten ziren sareak josten. Hankarekin tenkatzen zuten sarea, batzuetan oinutsik. Eguzkitan egoten ziren lanean sarri.

11. Iparraldera sareak jostera

- **Erref:** HON-050/014
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:30:19. **Bukatu:** 00:31:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

<p>Iparraldera joaten zen sareak jostera. Deitu egiten zieten, eta taxian joaten ziren lau lagun. Askoz gehiago ordaintzen zuten. Hendaiara batelean joaten ziren. Han ez zegoen itsasontzi asko. Hango saregileak edadetuak ziren. Gaur egungo kontuak.</p>

Transkripzioa

-Frantzira juaten nitzten sari konpontzera.
-A bai?
-Bai, bai, bai, bai.
-Hendaia?
-Hendaira ta San Juan de Luzera, fabrikara faten giñen.
-Fabrika han izaten zen?
-Bai. San Juan de Luzen bai. Han saltzen zittuzten piezak eta ordun juaten zien hemendikan hara piezak erostera.
-Eta lanera ere bai?
-Gu faten giñen. Bai.
-Hango sariak jostera?
-Lan asko zutenian itten ziuten deittu. Ta hara joaten giñen. Taxis bat jartzen ziguten hemen ta faten giñen lau lagun hara, jositzera.
-Hemen baiño gehio pagatzen zuten?
-Bai, askoz, honbre! Asko gehiago! Deseatzen handik deitzeko! Biñon, hemen lana bazigun ez zigun posible fatia hara.
-Klaro...
-Mixi in bihar zigun hemengua josi.
-Ta hango... Zer zen, fabrika baten?
-Bai. Ta gero, [...], Hendaian zen zera haundi bat, xaia haundi bat berriya in zuten, eta hara juaten giñen Hendaira. Batelian juaten giñen, e! Hendaira batelian faten giñen, biñon San Juan de Luzera kotxian faten giñen.
-Eta zenbat barkutako sariak o ze izaten zian?
-Han, han barko asko-asko ez ziren. Biño [...], deitzen zigunian, pues, nola gehiago irabazten zigun, denak konten fateko hara.
-Ta han ez zegon rederarik?
-Bai, baziren, bai, baziren, baziren. Bai.
-Bertakuak baziren?
-Bai, baziren, bai, edadezkuak, gaiñera. Gaztiak ez ziren orduan. Gutxi.
-Ez zuten jarraitu gero gaztiak lan horretan?
-Ez, ez, ez, ez.
-Hemen, berriz, bai.
-Hemen bai. Hemen bai. Nere iloba bat, ez dakit zenbat urte, berrogei urte? Ez. Hogeita hamabi-hamalau urte izango dittu. Bestiak berrogei urte. Bestia, hura, [zeharo] txintxuagua da. Oso abilla atera da. Bai. Gure Mari Jose saria armatzen-ta hor ibiltzen da hori.

12. Sareak hornitzen II

- **Erref:** HON-050/015
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 00:31:56. **Bukatu:** 00:35:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

Sarea nola hornitu. Mamiak eta txikoteak. Eskuak minduta edukitzen zituzten, txikotea oso latza zelako. Sareak non eraman ontzian. Hautsitako sarea nondik hasi konpontzen.

13. Sareak josten ikasteko prozesua

- **Erref:** HON-050/016
- **Iraupena:** 0:04:45. **Hasi:** 00:35:08. **Bukatu:** 00:39:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

Lehen lana, sareak josten ikasteko, ezpaina egitea. Golgarria. Maila erdiak, maila eta erdi. Anita eta bera sarean irakasten ibili zen hilabetean. Itsasontzian bertan ere konpontzen zuten sareak. Donostiara ere joaten ziren sareak konpontzera, Carmen Soteroren sarera; hotela zuen, eta bazkaltzen ematen zieten han. Pasaia ere joan izan da.

14. Saregile taldeak eta kobraketa

- **Erref:** HON-050/017
- **Iraupena:** 0:04:25. **Hasi:** 00:39:53. **Bukatu:** 00:44:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

Itsasontzi bakoitzak bere saregileak zituen, orain ez. Lehen, lehenengo etxeko sareak josten zituzten, gero besteenak. Bi talde ziren. Orain denak denenak. Egun bakoitzeko ordaintzen zien patroiak, orain orduka da. Ordutegia. Geldialdirik ez zuten egiten, eta askotan euripean lanean.

15. Bañistak aberats, portuarrak pobre

- **Erref:** HON-050/018
- **Iraupena:** 0:04:03. **Hasi:** 00:44:18. **Bukatu:** 00:48:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Ez da arraina saltzen ibili, beti sarean. Gaztetan ibili zen arrandegi batetik arraina bantzen etxeetara partitzen. Bost pezeta ematen zizkieten. Portuan pobrezia handia zegoen. Arropa ere ez zuten nahi beste. artilezko tokillak. Igandetako arropa diferentea. Maindireak nola aldatu. Urik ez zuten etxean, eta iturrira kantinarekin, baina neguan ura izoztuta egoten zen. "Txol hurbil".

Transkripzioa

-Ta zu sariak konpontzen ibiltzen ziñenian, gero, arraia saltzeko denborarik

ez zenun eukiko...

-Ez. Ni ez naiz behin'e, ez naiz behin'e arraia saltzen ibilli.

-Ez? Umetan igual, pixkat?

-Ez. Behin ere ez naiz ibilli.

-Laguntzen ere ez?

-Ez. Arraia saltzen ni ez.

-Ta ama ta ahizpa?

-Ni ibiltzen nitzen peskaderi batian, kastillana zen ordun ere, arraia ematen zigun bañistako itxetara. Peskaderi bat zen ixkin hortan, eta horrara joaten nitzen udan. Ematen ziaten duro bat, atsaldia, arraia partitzeko billetara juaten nitzen. Biño bestela ez. Uda pasatzian pues deus ez. Biñon uda, bi-hiru hillabetiak, ematen ziaten egunian bost pezeta ta ibiltzen nitzen billetara, ze billa ziren, hara, hara. Jartzen ziaten arraia paperetan ta ze billa, izena, ta hara ematen nuen.

-Ta ze, orduan, ze harreman eoten zen bañistekin?

-Nola harremana?

-Ondo konpontzen ziñeten bañistekin?

-Ez zigun behin ere kasurik itten behintzat. Ni ibiltzen nitzelako arraia partitzen, horrek bai, bestela, ez zigun... Hemen baziren [...], oso jende ona ziren. Oso jende onak. Hoiek asko laguntzen zioten orduan pobreki.

-Bai, e?

-Bai. Ta gero hil zen zera, señora, ta dena, markesa ta hil ziren ta akabo gero.

-Ta hemen, portuan, bizimodua...

-Oso triste izaten zen orduan. Denbo batian, ez zen dirorik eta! Ez zen dirorikan! Oan bezela bizi? Ezta, bueno! Uan erregiñak biño hobeto bizitzen gera! Esatetikan, e! Bueno, lan eitten da, biñon askoz asko hobekiago bizitzen gera.

-Lehen bazen nahikua arropa ta...

-Arropa? Zera, uan bezela erosi? Uan bezela! Uf! Mantala pixkat hausiya ta pixkat [paxaratu] ta gona pixkat zera egin ta hura... Gero tokilla asko ibiltzen zigun. Tokilla, lanazkuak, hemendikan amarratzen zigun, uain ez du iñork ematen. Eske uan faten dien tokira zerak ttuzte, gasakin zerak ttuzte jarriyak, biñon gu, tokillakin ibiltzen zigun beti.

-Neguan tokilla?

-Tokilla, bai, bai, tokilla. Uan iñork ez du ematen. Uan. Uan faten dianak elegante faten dire emakumiak.

-Eta umetan soiñekuak-eta ze izaten zen, soiñeko bat aste barrurako ta beste bat elizara fateko?

-A, guk hala izaten zigun, hala izaten zigun, astegunetan arropa bat ta igandekotz beste bat. Bai. Ta denbo batian ohiak itten zigun aldatu, goiko maindiriak kendu ta azpikua goian [...]. Ta uain, berriz, astero biyak kendu. Bi mainddirez osatzen zigun hura, ze, lehendik honara bai, dena diferentzia, bai.

-Eta klaro, lehen dutxarrik-eta ez zen izaten, ezta?

-Ez. Dutxa? Ezta... Guk ez zigun, hara, esango dizut egiya: urik ez zigun itxian. Ez. Gure itxian egondu da urte asko urik gabe. Ta goian'e bai. Ta hemengo auzoko goi-goiko itxian ere bai. Ta hor zen itturri bat, "una fuente", eta neguan, hotzakin ez zen urik atetzen. Ta nire attak, hor bazuen xai bat, errentan, ta itten zuen, gasolio zikiña-ta ekartzen zuen barkotikan, ta tela zahar batzukin, piztu, ta itten zuen hura jarri horrela, ta berotzen zunakin eitten zen ura atera. Bai. Biño faten giñen beti kantinakin, itxeko lanak itteko, platerak-eta garbitzeko ta lurra, beti kantinakin ur eske kanpora. Ta gero itxia in zigun, erosi in zuten gurasuak, merke, ordun ere, ta ordun jarri zuten ura goikuak-eta . Ta esan nion egun batian goiko andriari: "Florentxi, nora faki zera kantinakin?" ta "ur eske", ta

“ura jarriya duzu ta goian!” “Ai!”-ta, “egiya!”. Hainbeste urtian faten zen kostunbre, ta gero egun hartan ere hartu bere kantinak ura ta, oso andre on-ona zen gaixua.

-Ta orduan iturriya bertan zenuten?

-Bai, txoill hurbil, bai, txoill hurbil. Oso diferentatu da. Hau? Jesus!

16. Labaderoan kantari

- **Erref:** HON-050/019
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:48:21. **Bukatu:** 00:50:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

<p>Labaderora joaten ziren arropa garbitzera. Lekua hartzera, goizean goiz. Kantari egoten ziren, elizako kantuak eta denetik. "Markesaren alaba". Borrokak ere izaten ziren labaderoan.</p>

Transkripzioa

-Ta hemen, labadero bat ere bazen...

-Bazen, hor goian, horrara juaten giñen arropa garbitzera. Bai. Juaten ziren goizian goiz, lekua hartzera, zertik jende asko faten zen, ta jende asko juaten zen lekua hartzera. Biñon, hainbesteko ordutan hor, igual zazpitan ura botako zuten, biñon igual seitakoz listo han egon. Bai.

-Ta txanda hartu ta “hurrengua ni” ta...

-Bai. Ta han ibiltzen zien, ibiltzen giñen kantarika ta dena, denak kanta klase guziyak ta horrela.

-Bai? Ze kanta?

-Oi, denbo bateko kanta ibiltzen giñen kantarika! Hor, labaderu hortan? Jesus Maria! Horrek jakin baluke kontu denak...

-Ta ze kantatzen zenuten, elizako kanta?

-Orduan asko. Asko. Elizako kanta asko kantatzen zigun, bai.

-Ta bestelakuak ere bai?

-Bai. Ta denatikan. Denatikan.

-Bertso zaharrak eta?

-Ez horrela ez. Bertso zaharrak ez. Hemen lehengo txandan baziren, bai, hemen bertsuak, bi, neskak ta mutillak ta esan zuten oso polita zela. Ni itxera etorri ta ez nuen aittu, behintzat. Euskara ez dut ondo entenditzen, beste euskara hori. Euskara, gu, kastillanoz ez dakigu. Erdipurdi. Biñon euskara, gure euskara, oso diferentia omen da, ta telefonotikan norbaitek deitzen badu, ez dakit, neskakentzat, illobantzat, esaten diot: “Oye, por favor, habla en castellano porque no te entiendo”. Askotan esaten diot.

-A bai?

-Bai.

-Ta zuk, “markesaren alaba” ta...

-A! Kanta horiyek! Horiyek! Horiyek! Jesus Maria! Askotan, askotan kantatzen [ziogun]. Kanta politak ziren, e! Orduan! Bai. Ahantziyak. Uan ya ez diu kantatzen.

-Ta “Boga-boga mariñela” ta holakuak?

-Bai, bai, bai, bai. Sobre todo bodatan-ta, badakizu, pixka bat jan ta edan ta kantarika.

-Baiña labaderuan ere bai.

-Ui! Labaderuan? Iñor ez zen egoten hizketan, denak kantari ibiltzen ziren.

Gehienetan kantarika.

-Orduan giro politta zen han...

-Bai, bai. Batzutan! Beste batzutan ez dakit zein zela ta "hi miño lehenorrotari nan ni honara!" ta "aska hau niri tokatzen zian!" ta han badakizu. Zera ta.

-Burruka pixkat ere batzutan...

-Bai, bai, bai.

17. Urik ez eta argindarra eskasa

- **Erref:** HON-050/020
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:50:29. **Bukatu:** 00:52:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

<p>Gorputza garbitzeko, ura iturritik etxera eramaten zuten, eta berotu, neguan. Komuna nolakoa zen. Argindarra: sukaldean argia piztuz gero, salan argirik ez, indarrik ez. Kontagailua eta kobratzailea.</p>

Transkripzioa

-Ta zuk, garbitzeko-ta ze iten zenuten, ura etxera ekarri?

-Bai. Ta itxian pixkat garbittu.

-Ta berotu iten zenuten ura?

-Bai. Udan ez. Biñon neguan bai. Kaxo baten jarri ura, eta han pixkat komunera juaten giñen, komunik ez zigun, ez zigun zerarikan ere, bonbik ere ez zigun!

-Ez, e?

-Kondizio honetan ez zen bonbik eta deus ere. Ixkin hortan zigun komuna, ta deus ere!

-Ta zikiña nora faten zen?

-Zer?

-Horko zikiña, nora?

-Botatzen zigun, hor gero bazen zera haundi bat, [xarra], ta hortik joaten zen ura eta zikiña, gure gorputzeko zikiña denak-eta. Gero, itxeko bajeak-eta itteko ere ura beti pixkat berotu. Uan igual grasa pixkatekin o nola izaten den, o illaskua jaten bazigun urtian behin edo horrela ta, ura pixkat berotu ta horrela. Ura, oso ur gutxi. Gu kanpora juaten giñen ur eske, esan dizut ba, gero ya jarri zuten; uan! Gehiegi ura! Pixkat ireki orduko ura ballaran etortzen zugun!

-Eta argiya?

-Bakizu? Esango dizut. Argiya, guk zugun pasillo hau dena, pasilluan erditik juaten ziren gotti, gure goiko jendia, bigarren bizitzako hura. Ta guk sukaldia zugun haundiya. Honañoko zugun sukaldia. Honañoko. Hau dena. Ta hemen kumuna. Ta sukaldian [argiya piztua]; sukaldian argi piztua, ez? Ta salan zigun haundi bat, beste sala haundi bat. Salara juaten bagiñen zerbaitera, han argiya piztutzen bazigun, sukaldian ez zigun argirikan.

-Ez?

-Ez, ez, ez. Horrela bizituketu gera gu.

-Bonbilla bakarrantzat.

-Bonbilla han bat, ta gero zera itteko guri, ez zigun indarrik ere ez, ta hura piztutzen bazigun, sukaldian argirik ez, ta hemen piztua bazigun, salan ez

zugun argirikan.

-Baiña argiya beti ezautu dezu etxian...

-A, bai, bai, bai. Beti. Beti.

-Ta kontadoria izaten zen?

-Bai.

-Etortzen ziren begiratzera?

-Bai, etortzen zien, bai.

-Batzuk tranpak ere bai, ezta?

-Ez zera. Oi! Askok egitten zuten. Guk ez zakiguten iten ta! Gizon bat etortzen zen, txoill salau zen ta "Segunda Iriazabal!" ta "hara! Uan'e argitakua hor duzu, ama. [Fan nahi ez baduzu...]". Orduan kobratzera etotzen zien. Beidatu ta kobratu ere itten zuten. Ta ez zigunian, gure amak esaten zion: "heldu den hilliakin pagatuko diet", ta "Bueno... heldu den hillabetian etorko nan". Horrelako kontuak.

18. Eskabetxean lanean, atunarekin

- **Erref:** HON-050/021
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:52:46. **Bukatu:** 00:55:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

<p>Etxea 25.000 pezetatan erosi zuten. Eskabetxean hasi zen lanean gero; 5.300 pezeta kobratzen ditu handik. Ahizpa hotel batean ibili zen. Eskabetxerian emakumeak ziren gehienak; hotza pasatzen zuten, beti bustita. Olio makinak botatzen zion atunari. Sardina.</p>

Transkripzioa

-Gero itxia in zuten saldu. Gure amak pagatu zuen hogeï milla pezeta, itxi hau, ta goi... hogeïta bost; ta goian pagatu zuten hogeï milla pezeta. Ta gero ya hasi giñen, ni juaten nitzen gero, hemen lanik ez zugunian, juaten nitzen San Juan de Luzera eskabetxera, "fabrica de pescado"ra, hara juanketu naiz.

-Eta ze...

-Arraia, atunan lanian.

-Atuna?

-Atunakin ibiltzen nitzen.

-Ta nola izaten da atunan...

-Itten zigun, ekartzen ziguten egosiya, ta itten zigun axala kendu, ta beltza nola izaten ttuzte beti atunak, hura dena kendu, garbi-garbi egin ta guk, nik behintzat, latatan jartzen nuen. Ni gutxi, ibilli nitzen gutxi. Beste batzuek ibilli zien gehiogo ta kobratzen dut "cinco mil trescientas pesetas". Frantzikua. Paperak in ziguten ta nola soltera nitzen, ta gutxi. Ta en kanbio nere ahizpa, Nati, zittuen lau seme-alaba ta ni miñon denbora gutxiyo in zuen, harek ere lanik ez zuen sarian, ta hura're juaten zen, ta harek kobratzen zuen hogeïta bat milla peseta. Bai. Zeatik lau seme-alaba zittuelakotz. Zeatik ni soltera nola nitzen, tan ere beste ahizpa, "cinco mil trescientas". Nere beste ahizpa ibilli zen hotel baten urte askuan lanian. Hemen ez zigun lanik sarian, ta hark ere kobratzen du "cinco mil trescientas".

-Hotal batian, baiña, Hendaian o...

-San Juan de Luzen.

-A, San Juan de Luzen.
 -Bai.
 -Ta han, eskabetxe fabrikan, emakume asko zebillen lanian?
 -Asko, asko, frantsesa asko, asko. Biño hemendik ere juaten zien, e!
 -Emakumiak, denak?
 -Bai, gehienak. Gizonak itten zuten lanak zeranak, porejenplo, zera, katxarro haundi batzuek zittuzten ta hara botzen ttuzten lata denak, ta gero zerakin eitten zuten goittittu ta suan gaiñian jartzian ta... lanik fuertiena. Guk ez. Guk hotz askua pasatzen zigun. Neguan. Hotza.
 -Zuk latetan jartzen, oliyuakin ala oliyua gero?
 -Ez. Guk ez. Gero oliyua botzen zun, makina batek itten zun oliyua bota. Hankatan honela ta pasatzen zigun hortikan ura. Ta hemen gaiñetikan uste gabe eitten zigun ura erori eta beti bustiya. Hotza. Beti hotza. Biño, zerbait bihar zigun! Ta aukesea, pues Frantzira juanta han zerbatte dirua irabazteko, hemen ez zigun ta!
 -Eta hori, atunana, izango zen garai batian bakarrik, ez?
 -Bai. Garai batian.
 -Urte sasoi baterako...
 -Ez, urte askuan izaten zen! Hemendik juaten ziren bastante, zerak, neskak eta andriak ere juaten ziren zerara, atun lanera, biño gu, nahiago, nik nahiago Hondarbiyan geldittu sarian. Ta gero ya hasi zen barkuk gero ta gehio, ta lana, ta lana, ta ya hemen geldittu giñen.
 -Ta hor, eskabetxerian, atunaz aparte, antxua ta...
 -Ez, ez. Antxua ez. Zera, txardiña noizian behinka txardin pixkat. Burua kendu eta garbittu pixkat eta latatan jarri. Gero beudek itten zuten oliyua-ta bota. Biñon gehienian ni ibili naiz sarian.

19. Hondarribiko kontserba lantegietan, antxoa

- **Erref:** HON-050/022
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:55:44. **Bukatu:** 00:58:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

<p>Hondarribian ere izan ziren bi lantegi. Antxoari burua kendu eta gatzetan jarri. Salmuera eta pisua. Atunak lan gutxiago du. Ez daki kontserbak nora eramaten zituzten.</p>

Transkripzioa

-Hemen ere bazien bi...
 -Bai! Bi fabrika. Bai. Ta amore eman zuten. Ez zuten denbo askorik egin.
 -Hor ibilli zea, sekula?
 -Batian ibilli naiz. Nere ahizpa Ines ta biyek. Zertik gure koñadua patroia zen, ta lagunak bihar zirela fabrikara fateko, laguntzera, ta jua giñen gu, bi ahizpak eta beste [...], biñon denbo gutxi in zigun. Aguro amore eman zuen.
 -Han ze? Antxua ala...
 -Antxua ta... Antxua! Antxuantzat, bai.
 -Ta ze iten zen? Burua kendu...
 -Bai. Burua kendu ta gero lajatzzen zigun zerian, gero handikan hartu, eta zeratan jarri [latatan]. [Nik latatan], gu gehiena ibilli ginen, gehiena ibilli naiz burua kentzen.

-Burua kentzen?

-Burua kentzen. Bai. Guri ematen zigun beti lana burua kentzen. Ta beste batzuk, haiek, urte askuan ibiltzen zieneki beste gauzak, fiñaguak itten zuten. Bai, bai.

-Ze iten zen? Burua kendu ta jarri ta gero gatza...

-Gatza, ta gatza berriz jarri dena taka-taka, gero berriz gatza bota, uan gure illobak eitten duen bezela. Gero itten du, pasatzen denian denbora, ekartzen du beste itxetikan ta itten dittu denak garbittu, ta itten ttu oliyotan jarri. Lan asko du, e!

-Salmueran ittiak?

-Bai. Lan asko, bai.

-Klaro. Ta hori ordun, burua kendu ta osorik?

-Bai, osorikan, bai, osorikan. Itten zuzun mixi jarri gatza pixkat. Latak.

-Latan?

-Bai, latan.

-Lata haundiyak?

-O ttikiyak, o ttikiyak igual. Uan itten ttuzte kantinatan. Kantina plastiko horiyetan. Jarrizu gatza pixkat, itten dute antxua jarri. Mixi montoika, miñon gero itten zuten kendu ta [garbi] denak banaka, banaka, banaka, jarri ta bota gatza pixkat, gero berriz ere dena antxuak ondo, ondo, ondo jarri, bota gatza pixkat, [gottiño], ze gero itten zuten, salmuera botatzen zuten eta jartzen zuten pisua, zerak itteko, bettigo zerak itteko.

-Harriyak ala zer?

-Bai, harriya o horrela. Taula bat jartzen zuten kantinan zera, ta gero harriya jartzen zuten.

-Gero zanpatu...

-Bai. Ta gero ekartzen dugunian, lan asko du, biño abiyuan jaten dire. Bai. En kanbio atuna ez. Atunak lan gutxiyogo du, atunak pototan jartzian.

-Ta gero nora saltzen zuten, badakizu?

-Zein, antxua ta horiyek?

-Bai.

-Eman itten zittuzten hemendikan.

-Kanpora? Italira ta?

-A, ez dakit nora eramaten zuten.

-Ez dakizu?

-Ez, ez.

-Orduan zu lan askotan ibili zera: sarian ta...

-Fabrikan ta eskabetxian.

-Ta bañistekin ere bai, pixka bat...

-Bai, pixkat. Arraia partitzen ere ibilliketu naiz bañistekin'e bai, udan. Ta horregatik beti pobre. Beti pobre.

20. Aita alargundu eta berriz ezkondu zen

- **Erref:** HON-050/023
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:58:21. **Bukatu:** 00:59:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Zortzi senide ziren, bost ahizpa. Aita alarguna zen, eta emaztearen ahizparekin ezkondu zen gero. Lehen andrea gazterik hil zen.</p>

Transkripzioa

-Ta zuek zenbat senide ziñeten?

-Gu giñen bat, bi, hiru anai eta bost ahizpa. Bat hil zen, biño bost ahizpa bizittu giñen.

-Orduan, zortzi.

-Nere atta zen alarguna, ta esposatu zen gero bere andrian ahizpakin. Ziren bi ahizpak gizon batekin.

-Hori asko pasatzen zen, ezta?

-Bai. Gure aurreko aldian ere bazen, Martxela difunta, harek ere bi gizonak biyek anaiak zittuen. Bai. Ta beste bat bada, Cristina, attak ere bi andre zittuen ta biyek ahizpak. Bai.

-Eta nola hil zen ba, aitan lehenengo andria?

-Oso andre polita zen. Gaztia. Nik ez nuen ezagutzen.

-Gaixotuta?

-Gaixotuta, bai. Orduan, ez baizen uan bezelako medikamentuak eta gauza horiyek eta! Ta nere ama hil zen iya larogehi urtekin. Hura ez dakit, hura oso gazterik hil zen. Zittuen neska-mutillak. Oso gaztiak. Eta gero nere amakin bizitzen ziren. Biyek. Uan dela gutxi hil da koiñata, neria, larogehita hamahiru urtekin. Anaian andria, bai. Fan den hillabetian, bi hillabete gehienez ere hil dela.

21. Arropa eta oinetakoak; eskalaproiak

- **Erref:** HON-050/024
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:59:37. **Bukatu:** 01:02:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Amak ez zekien josten, jostunari eskatzen zion. Soinekoak urtean behin egiten ziren, tela Irunen erosita. Arropa eta oinetakoak. Eskalaproiak; arrantzaleek goma jartzen zieten. Oinutsik asko ibiltzen ziren.

22. Igerian eta jolasean, umetan

- **Erref:** HON-050/025
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 01:02:27. **Bukatu:** 01:05:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekek eta uretako jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Igerian ibiltzen ziren. Bere kasa ikasi zuen. Gona zahar batekin. Kortxo zaharrekin flotagailua eginda. Neska-mutillak elkarrekin jolasean, buleka. Sokasaltoan. "Patakainka" jolasa.

23. Egurretara mendira

- **Erref:** HON-050/026

- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 01:05:04. **Bukatu:** 01:06:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Fruta lapurtzeko ohiturarik ez du izan. Egurretara joaten zenean, ahizpak sagar batzuk ekartzen zituen. Sukaldea nolakoa zen. Zakutan ekartzen zuten egurra. Ez zuten mendira eta arroketara joateko ohiturarik.

24. Txirlak, almejak, muskuiluak eta angulak

- **Erref:** HON-050/027
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 01:06:36. **Bukatu:** 01:09:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Angulak
- Itsasoa » Arrantza motak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Txirletara joaten zen, itsasbeheran; behatzarekin edo koilararekin. Almejak hartzea zailagoa zen; lauhortzekoarekin. Txirlak nola presatzen zituzten. Muskuilutara anaia-eta joaten ziren. Angulak kontrabandoan Donostiara eramateagatik hamar duro ematen zizkieten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-21

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com